

Pracovní listy

pro 2. stupeň základních škol a víceletá gymnázia

Bezplatný metodický materiál pro podporu čtenářské gramotnosti žáků základních škol. Všechna práva vyhrazena. Určeno pro využití při výuce. Bez předchozího písemného souhlasu Klubu mladých čtenářů Albatros je zakázána další publikace nebo úprava materiálu nebo jakékoli jeho části.

Vážení kolegové,

pracovní listy pro 2. stupeň základních škol a víceletá gymnázia jsou určeny k samostatné práci žáků a navazují na knihu Rok v Paměti v národa, která vznikla z unikátní sbírky Paměť národa a přibližuje skrze svědectví pamětníků a jejich konfrontaci s historickými prameny moderní dějiny a podstatu nedemokratických režimů 20. století, nacismu a komunismu.

Každá kapitola se váže k jednomu měsíci v roce a je uvozena kalendáři nej důležitějších výročí. Publikace může pomoci k pochopení významných epoch a přelomových událostí a je vhodná i pro edukativní účely. Poznejte dějiny skrze příběhy! Pravdivé příběhy pamětníků jsou často poutavější než smyšlená dobrodružství.

Klub mladých čtenářů Albatros již 55 let spolupracuje se základními a mateřskými školami v České republice na rozvíjení čtenářské gramotnosti dětí. Pro školy připravujeme pravidelné nabídky dětských knih za zvýhodněné ceny, metodické materiály k vybraným knihám a také řadu soutěží a literárních besed pro děti. Více informací o možnostech spolupráce škol s Klubem mladých čtenářů Albatros najdete na www.kmc.cz

Doplňte do kalendáře letopočty, jména či výrazy, které chybí.

Leden

7. 1.

Do světových médiích proniklo v roce 1977 Prohlášení _____.

11. 1.

V roce 1988 vyšlo první číslo samizdatových _____ novin.

16. 1.

Student _____ se v roce 1969 zapálil v horní části Václavského náměstí v Praze na protest proti sovětské okupaci a začínající normalizaci.

21. 1.

V roce 1989 skončila série občanských nepokojů, nazvaná _____ týden, předzvěst sametové revoluce.

24. 1.

V roce 1946 byl na základě Postupimské dohody zahájen organizovaný odsun _____ z území tehdejšího Československa.

26. 1.

Nařízením říšského protektora byly v roce 1940 všechny osoby _____ původu vyloučeny z hospodářského života v protektorátu Čechy a Morava.

27. 1.

Den osvobození koncentračního tábora v Osvětimi v roce 1945 je Dnem památky obětí _____.

28. 1.

Českoslovenští umělci v roce 1977 odsoudili Chartu 77 podepsáním tzv. _____.

29. 1.

Ústřední výbor _____ na svém zasedání v roce 1970 rozhodl o tzv. výměně členských legitimací, což byla záminka pro kádrové čistky.

Jméno

Únor

1. 2.

V roce 1990 byly zrušeny všechny složky _____ (StB).

3. 2.

L. I. Brežněv žádal v roce 1965 prezidenta republiky _____ o souhlas s rozmístěním sovětských divizí kolem našich západních hranic. Tehdy ještě neuspěl.

13. 2.

Tajná směrnice ÚV KSČ, podle níž měli být na střední i vysoké školy přijímáni pouze uchazeči vhodného _____ původu, vyšla v roce 1958

14

Bomby Spojenců dopadly v roce _____ omylem na Prahu.

15. 2.

V roce 1942 se nařízením říšského protektora stalo severočeské město _____ uzavřeným židovským ghettem.

19. 2.

Tzv. pendrekový zákon, umožňující postih občanů, kteří dávali najevo nesouhlas s vládnoucím komunistickým režimem, vstoupil v platnost v roce _____.

21. 2.

V roce 1990 československý vystoupil prezident _____ v Kongresu Spojených států amerických a sklídl obrovské ovace.

23. 2.

V roce 1949 byl přijat zákon o _____ (JZD).

25. 2.

Nástup komunistické diktatury v roce _____

25. 2.

V roce 1950 umučili komunisté faráře Josefa _____.

26. 2.

Smlouva o stažení _____ vojsk z Československa byla podepsána v roce 1990.

29. 2.

První československou ústavu, která zaručovala každému občanu svobody běžné v demokratických státech, schválilo Národní shromáždění v roce 192_.

Březen

8. 3.

1. samostatný československý prapor v rámci sovětské 40. armády poprvé zapojil do bojů na východní frontě v bitvě u Sokolova v březnu 1943. Praporu velel Ludvík

_____.

9. 3.

V roce 1944 bylo ve vyhlazovacím táboře v _____-Birkenau (Březinka) zavražděno 3 792 československých občanů židovského původu. Největší masová vražda Čechoslováků v moderních dějinách.

10. 3.

Ministr zahraničí _____ zemřel za dosud ne zcela objasněných okolností v roce 1948.

12. 3.

V roce 1999 se Česká republika stala řádným členem _____.

13. 3.

Filozof a jeden z tří prvních mluvčích Charty 77 Jan Patočka zahynul vyčerpáním po výsleších StB v roce _____.

14. 3.

Slovenský vůdce Jozef _____ vyhlásil v roce 1939 samostatný Slovenský stát.

15. 3.

V roce 1939 obsadila naše území _____.

21. 3.

V roce 1942 padl na Prašném mostě v Praze štábní kapitán Václav Morávek, člen legendární odbojářské trojice, která si říkala Tři _____.

Duben

5. 4.

_____ vládní program, ve kterém se počítalo se mj. se znárodněním a orientací na Sovětský svaz, schválila nová čs. vláda v roce 1945.

8. 4.

V roce 1975 Václav Havel odeslal otevřený dopis 1. tajemníkovi KSČ _____, v němž odvážně poukázal na to, že společnost se nachází v permanentní krizi.

15. 4.

Osvobození koncentračního tábora Bergen-Belsen. V táboře řádila epidemie tyfu a vězni umírali ještě po osvobození. Jednou z obětí byl i malíř a spisovatel, autor Povídaní o pejskovi a kočičce _____.

17. 4.

V roce 1969 byl odvolán z funkce prvního tajemníka KSČ _____
Definitivně nastala normalizace.

19. 4.

_____ v roce 1945 vypálili osadu Ploština.

21. 4.

V roce 1990 navštívil poprvé v historii Československo papež Jan

_____ .

24. 4.

Roku _____ vyhlásila Sudetoněmecká strana (SdP) karlovarský program, požadavky, na úplnou rovnoprávnost sudetských Němců.

26. 4.

V roce 1945 osvobodila _____ armáda osvobodila Brno.

27. 4.

_____ (VONS) vznikl 27. dubna 1978 v reakci na vlnu zatýkání signatářů Charty 7.

Květen

1. 5.

V roce 2004 Česká republika vstoupila do _____

3. 5.

Biskupská konference katolické církve zakázala v roce 1948 všem kněžím, aby kandidovali na společné kandidátce _____ fronty – jediné v prvních volbách, prvních po komunistickém převratu.

6. 5.

V roce 1945 osvobodila 3. americká armáda vedená generálem Georgem _____ Plzeň.

7. 5.

Převoz ostatků básníka Karla Hynka Máchy na vyšehradský hřbitov Slavín se v roce _____ stal velkou manifestací Čechů proti německé okupaci.

8. 5.

V roce 1945 skončila _____

16. 5.

KSČ byla založena v roce _____ s jasným programem: zničení kapitalismu, tzn. rozbití československého státu a demokracie a nastolení diktatury proletariátu.

20. 5.

Vyhlášení částečné mobilizace čs. armády v roce _____

27. 5.

Atentát na zastupujícího říšského protektora _____ v roce _____

30. 5.

V roce 1953 byla vyhlášena _____ reforma. Její dopad na prosté občany byl hrozivý – mnozí přišli o celý majetek.

Červen

8. 6.

V roce _____ se po čtyřiačtyřiceti letech konaly v Československu svobodné volby.

10. 6.

Nacisté vypálili v roce 1942 obec _____ .

25. 6.

Protokol o ukončení odsunu sovětských vojsk, která zde „dočasně“ pobývala od srpnové invaze _____, byl podepsán v roce 1991.

27. 6.

Poprava Milady Horákové, Jana Buchala, Oldřicha Pecla a Závaře Kalandry v roce _____

29. 6.

ČSR odevzdala stalinskému SSSR v roce 1945 _____.

30. 6.

V roce 1989 byl zveřejněn manifest _____ – petice občanů ČSSR žádající svobodu a demokracii. Manifest podepisovaly tisíce lidí, včetně známých osobností, které se dosud vyhýbaly akcím občanské neposlušnosti.

Červenec

10. 7.

V roce 1940 propukla bitva o _____, do které se úspěšně zapojili čs. piloti.

11. 7.

V roce 1951 spadla tzv. _____ opona. Byl schválen zákon o ochraně státních hranic, který občanům Československa upřel základní právo na svobodu pohybu.

20. 7.

V roce _____ odstoupil prezident Václav Havel. Poté, co představitelé Slovenska v Deklaraci o svrchovanosti Slovenské republiky jasně vyjádřili vůli po rozdělení společné republiky, nemohl Havel podle svého přesvědčení plnit svou funkci hlavy společného státu Čechů a Slováků,

29. 7.

V roce 1968 v železničním vagonu v Čierné nad Tisou se konala schůzka představitelů KSČ a _____.

31. 7.

V roce 1945 proběh český masakr _____ obyvatelstva v Ústí nad Labem jako výraz pomsty za okupaci.

Jméno

Srpen

3. 8.

V roce 1938 do ČSR přicestoval lord _____. Jeho úkolem bylo podat britské vládě podrobnou zprávu o podstatě sporu mezi sudetskými Němci a československou vládou

18. 8.

V roce 1992 skončilo druhé kolo první vlny _____. Mezi zájemce bylo rozděleny akcie státního majetku v hodnotě zhruba 200 miliard korun.

21. 8.

Vpád vojsk _____ smlouvy do Československa v roce 1968

29. 8.

V roce 1944 vypuklo Slovenské _____.

31. 8.

Vznik hnutí _____ v Polsku v roce 1980 šokoval vládnoucí komunisty celého východního bloku.

Září

1. 9.

V roce 1939 vypukla _____.

8. 9.

Pohřeb bývalého prezidenta _____ v roce 1948 se stal první veřejnou manifestací odporu vůči komunistické vládě.

14. 9.

V roce 1938 Konrad _____ vydal prohlášení, v němž poprvé jasně vyjádřil požadavek na připojení území Sudet k Německu.

18. 9.

V roce 1939 _____ armáda, která napadla Polsko, poslala do internace čs. vojáky.

23. 9.

Nově jmenovaná československá vláda generála _____ v roce 1938 vyhlásila všeobecnou mobilizaci.

27. 9.

Nový zákon o volbách do parlamentu z roku 1995 předpokládal i vznik druhé parlamentní komory – _____.

28. 9.

Zastupující říšský protektor Heydrich vyhlásil na území protektorátu Čechy a Morava v roce _____ stanné právo.

29. 9.

Podpis _____ dohody v roce 1938 o odstoupení československého pohraničí Německu

30. 9.

V roce 1989 první vlna uprchlíků z _____ v počtu okolo 4 000 dostala povolení vycestovat do SRN a opustila po několika týdnech čekání Prahu.

Říjen

6. 10.

V roce 1944 1. československý armádní sbor vstoupil u _____ na čs. území.

28. 10.

V roce 1918 vznikla _____ .

Listopad

3. 11.

V roce _____ rozvášněný dav zbořil mariánský sloup na Staroměstském náměstí v Praze jako symbol Rakouska-Uherska.

14. 11.

V roce 1918 byl zvolen prvním prezidentem Československé republiky _____.

15. 11.

Pohřeb studenta _____ v roce 1939 se stal mohutnou manifestací proti německým okupantům.

26. 11.

V roce 1989 se v Praze na Letné na manifestaci _____ fóra sešlo okolo 800 000 lidí.

27. 11.

Proces „s protistátním spikleneckým centrem“ v roce 1952, v jehož čele údajně stál 1. tajemník ÚV KSČ _____ , skončil jedenácti rozsudky trestu smrti.

29. 11.

V roce _____ byl zrušen ústavní článek o vedoucí úloze komunistické strany ve státě a společnosti.

Jméno

Prosinec

18. 12.

Na Hrádečku zemřel v roce 2011 _____ .

23. 12.

V roce 1989 československý ministr zahraničí Jiří _____ společně s německým ministrem zahraničí Hansem-Dietrichem Genscherem přestřihli drátěné zátarasy na státní hranici u přechodu v Rozvadově. Československo se zbavilo železné opony.

Přečtěte si následující příběhy a pokuste odpovědět na otázky za textem.

I.

Držela nás naděje, že se setkáme se svými rodinami

Po atentátu na Reinharda Heydricha vybral státní tajemník Úřadu říšského protektora K. H. Frank pro exemplární trest obec Lidice. V podstatě náhodně, podezření ze spojení obyvatel s atentátem se nikdy neprokázalo. K. H. Frank osobně dohlížel na srovnání obce čítající 104 domy se zemí. Muži a chlapci starší 15 let byli zastřeleni, ženy odtrženy od svých dětí a převezeny do koncentračního tábora Ravensbrück. Po válce se vrátilo 143 žen a po usilovném pátrání i 17 dětí. Celkový počet obětí dosáhl počtu 340: 192 mužů, 60 žen a 88 dětí – 82 dětí nacisté nemilosrdně udusili ve vyhlazovacím táboře v Chełmnu 2. července 1942, šest chlapců zastřelili spolu s muži.

Sourozenci Hanfovi ztrácejí rodiče

Václav Hanf vyrůstal se dvěma staršími sestrami v katolické rodině Václava a Anny Hanfových v Lidicích. Tatínek byl horník na Dole Zápotocký a velitel lidických hasičů, maminka zůstávala v domácnosti. Vypomáhala u místních sedláků na poli. Hanfovi bydleli v podnájmu v domku na jižním konci obce. V Lidicích žili také mamičini rodiče. Václav měl dětství harmonické, starší sestry o něj rády pečovaly, a přestože byl dítě značně podnikavé, on sám dnes říká zlobivé, lidé ho měli rádi. A ani na školu nevzpomíná ve zlém. Získal si přízeň faráře Josefa Štemberky a ten ho přiměl, aby při mších v kostele ministroval.

Když nacisté obsadili Lidice, Václav Hanf končil druhou třídu. S maminkou a sestrami strávil noc na 10. června v lidické škole, stejně jako ostatní děti a ženy z Lidic. Před úsvitem byli odvezeni do kladenského reálného gymnázia, kde v tělocvičně na slámě přečkali další dvě noci. Netušili tehdy, že tatínek už nežije. Když nacisté v tělocvičně oddělovali děti od matek, Hanfovi nemohli vědět, že ani maminku už nikdy neuvidí. Václav Hanf měl v celé tragédii to štěstí, že měl při sobě stále svoje starší sestry. Po odloučení od matek a při převozu do Lodže se o něj staraly, jak ostatně mamince slíbily. Václavovi bylo osm let, Anně deset a Marii dvanáct. Tehdy už mezi nimi chyběly tři lidické děti – Václav Zelenka, Hana Špotová a Dagmar Veselá. Ty si nacisté vybrali pro převýchovu a poněmčení už v Kladně. Ostatní jeli do obsazeného Polska a v Lodži nacisté vybírali dál. Do malé skupinky, jejíž smysl nebyl dětem jasný, zařadili také Annu a Marii Hanfovy. Václav měl zůstat se zbytkem, ale Marie esesáka přesvědčila, že se o bratra musí postarat, a tak ho nakonec vzali k nim – byla to skupinka určená na převýchovu. Ostatní podle dostupných pramenů skončili v Chelmnu v pojízdných plynových komorách.

Vybrané děti od té doby žily v dětském domově v Puszczykowu – německy Puschkau. Bylo jim řečeno, že čekají na to, až si je vyberou německé rodiny k adopci. Směly mluvit pouze německy, chodit bylo dovoleno pouze do přilehlé zahrady, nikam dál se nedostaly. Tady se potkaly s Václavem Zelenkou a Hanou Špotovou. S chlapci se podle Václava Hanfa na převýchovu původně nepočítalo, zůstávali proto v Puschkau spolu s Václavem Zelenkou mezi posledními.

V adopci

Zaměstnankyně domova Elisabeth Straussová, která adoptovala Annu Hanfovou, si na její přímluvu vzala i jejího bratra Václava. „Nevím, co by se bývalo se mnou stalo, kdyby si mě nevzala ta Straussová.“ Dostal jméno Hans Joachim Strauss. Se sestrou museli v novém domově mluvit německy: „Oni nás kolikrát nachytali, protože jsme té němčině ještě nerozuměli a nemohli jsme vysvětlit, co chceme. A pořád jsme vzpomínali, kde je naše Maruška. O té já jsem až do konce války nevěděl.“

V rodině byla polská služka a s ní museli také mluvit německy, přestože by jim polština byla bližší. Bydleli v Unterbergu nedaleko Puschkau, manžel paní Straussové byl voják, člen SS, a nebyl doma. Václav se s ním nikdy nesešel. Elisabeth Straussová se o obě děti dobře starala, ale Václav tam strávil pouze dva měsíce. Byly s ním výchovné problémy, například nechodil do školy, jak měl, a proto ho paní Straussová vrátila. A kdosi rozhodl, že půjde na výchovu do dětského tábora v Oberweisu nedaleko Gmundenu. Problémy s disciplínou ho však pronásledovaly i nadále.

Ostrá výchova

Začátkem roku 1943 nastoupil cestu třemi tábory Hitlerjugend. Dostal nové jméno Wenzel Jan, snad proto, že v prvním táboře v Oberweisu (u Gmundenu) byly převážně polské děti. Tamější výchovné metody přirovnává Václav Hanf ke skautu. Zatím tedy ještě nic zlého. Potkal se tu opět s Václavem Zelenkou, který jako poslední zbylý v Puschkau šel také na další výcvik. Václav Hanf spal na horní palandě a jednou ho napadlo boxovat jako merunu kulatý lustr pod stropem. Lustr zábavu nevydržel a Václav skončil na deset dní v temnici – o chlebu a vodě. Temnice v místní kapli nebyla hlídaná, a tak mu tam mohl jeho český kamarád nosit jídlo, které mu zbylo.

Už tady ale začal lehký vojenský výcvik. Chlapci nastupovali k jídlu, cvičili, chodili do školy: „Dopoledne jsme chodili do školy, která byla v němčině, odpoledne jsme měli začátky vojenského výcviku, pochody a podobně.“ Zatím ještě beze zbraní. Václav Zelenka se z Gmundenu (Oberweisu) v rakouských Alpách dostal do rodiny, Václav Hanf pokračoval ve výcviku. Přesunuli ho do dalšího tábora, na jehož název ani místo si Václav Hanf dnes nevzpomíná. Historici hovoří o trestném táboře v Maria-Schmoll.

Tam začal opravdu tvrdý výcvik včetně zbraní. „Když nám dali pušky, já jsem ji nechtěl, a tak jsem ji takhle odložil – hodem. A řekl jsem si v duchu a řekl jsem to i nahlas česky, že nechci být vojákem. Nevím, co mě to tenkrát napadlo, protože jsem o Lidicích nic nevěděl, ale prostě už jsem nechtěl být Němcem.“ Důstojník SS přiběhl a nakopl Hanfa do levého kolene. Chlapec padl na zem a skončil v místní nemocnici, kde nohu museli operovat. Následky má dodnes: nohu má o 3,5 cm kratší.

Chlapci tu později zažili i daleko horší věci. Když se jeden polský chovanec popral s dozorcem, utekl a byl dopaden, čekala ho veřejná poprava: „My jsme v tom druhém výcvikovém táboře zažili jednu hrůznou věc. Jeden Polák tam cosi provedl, nevím už co, a pak utekl. A oni ho chytli. A když ho chytli, tak mu pro výstrahu usekli hlavu před námi všemi. Čistě poprava. A bylo řečeno, že kdo nebude poslouchat a bude vzdorovat, že se mu stane totéž.“

Při převozu do dalšího tábora v Salzburku byl vlak zasažen náletem a Václav Hanf utrpěl průstřel pažního svalu.

Nalezen Josefinou Napravilovou

Po osvobození Německa byl Hanf převezen do sběrného tábora u Salzburku. Přestože dobře věděl, odkud pochází, a přestože se to snažil vedoucím tábora sdělit, nikdo na to nebral zřetel. Václav Hanf vzpomíná na 23. prosince roku 1945: „Kluci, co jsem s nima bydlel, tak najednou jeden přiběhl: ‚Máš okamžitě přijít k veliteli do kanceláře.‘ Já říkám: ‚Ježiš, co jsem zase provedl? Nevíš, co chce?‘ – ‚Nevím,‘ povídá, ‚jenom nařídil, abys k němu okamžitě přišel.‘ Tak jsem se sebral a jdu tam. Přišel jsem do kanceláře a on říká polsky: ‚Tady si sedni.‘ Ptám se: ‚Co jsem zase provedl?‘ On povídá: ‚Tentokrát nic.‘ A vzal dvě fotografie, položil je přede mě a říká: ‚Wenzel, víš, kdo je na té fotografii? Poznáš tam někoho?‘ A ona školní fotografie. Já na ní byl, tak jsem ukázal: ‚To jsem já!‘ A kouknu na druhou fotografii a to byla fotografie mamky a tatky. Já povídám: ‚No, to je maminka a tatínek!‘ On bouchl do stolu a říká: ‚Sakra, seš to ty.‘ Zaťukal a vešla paní do té kanceláře a říká: ‚Venoušku, Vašku Hanfovic, seš to ty, dobře, že ses poznal.‘ No a těma dvěma fotografiemi jsem dokázal, že jsem to já.“

Josefina Napravilová dokázala během několika měsíců najít v rozbité Evropě na čtyři desítky českých dětí, z toho pouze Václav Hanf byl lidický. Jiní hledači dovezli ještě osm dalších dětí z Lidic, které byly v německých rodinách.

Doma – bez domova

Václav Hanf přijel na vánoční svátky do Československa a první dny zůstal v Praze u Josefiny Napravilové a jejího manžela, protože matka Anna Hanfová se nevrátila z koncent-

račního tábora v Ravensbrücku. Napravilová měla v úmyslu Václava adoptovat, ale výbor lidických žen byl proti tomu. Jedenáctiletý Václav tedy putoval ke strýci z matčiny strany Karlu Kubelovi do Hřebče. Obě sestry byly už v té době doma a také šly do rodin vzdálených příbuzných. Paradoxně tak po válce vzalo za své i to torzo jejich rodiny, které zbylo. Tři sourozenci Hanfovi byli od sebe odtrženi. Není divu, že se Václav pokusil hned, jak to bylo možné, vytvořit si nové zázemí, vlastní rodinu.

Po návratu chodil do školy v Kročehlavech. I tam Václav Hanf přiznává řadu lumpáren, které ho stále provázely. První výprask od strýce dostal, když se přišlo na to, že tetě, která měla trafikou, bere Václav detvy a tajně je kouří.

Na huti Poldi Kladno se vyučil elektrikářem. Po vyučení pracoval v dolech a fáral s horníky pod zem. Jako elektrikář pracoval i v Praze na letišti. Když mu bylo 17 let, rozhodl se dál studovat. Odešel v roce 1951 do Školy důstojnického dorostu v Pardubičkách u Pardubic. Svou volbu vysvětluje: „Řekl jsem si, že půjdu dobrovolně na vojnu, abych se naučil všecko, kdyby se náhodou ještě jednou stalo něco podobného. Nečekal jsem, až mě vezmou, v sedmnácti letech jsem šel na vojnu.“

Škola ho bavila, procházel řádným výcvikem, vděčně přijímal, že ho vzali i s jeho fyzickým defektem. Školu ale nedostudoval. Během pobytu v Pardubicích se seznámil s mladinkou Zdenou Žočkovou a zamilovali se do sebe. Ona otěhotněla a v dubnu 1953 se jim narodila dcera. Chtěli se brát, ale do toho zasáhla vyšší vůle:

„Desátého června na vypálení Lidic, na zlikvidování Lidic, si mě pozvali k soudu! Což jsem vůbec nepochopil proč. Věděl jsem asi. Ale když mi to opravdu řekli, tak jsem byl úplně, jako kdyby mě ranila mrtvice. Protože řekli, že o děvče se stát postará, protože je to dcera kulaků, a že budou vystěhovaní do pohraničí. Že si ji nemusím brát, protože je kulačka a já že jsem dítě z Lidic. Že stát se o dítě postará. Já když jsem to slyšel, tak jsem se nakonec skoro rozbřečel a jasně jsem jim řekl, že je desátého června, aby si to uvědomili, kdy jsem přišel o rodiče a o všecko, o dědečka, o babičku... Teď že mám rád děvče, s kterým mám dceru, a že bych si ji nesměl vzít?! Že s tím absolutně nesouhlasím! Odešli – a za čtvrt hodiny přišli: svatba byla povolena.“

Úřady ale zřejmě měly v plánu nedat to rodině úplně zadarmo. Václavova nastávající tchyně jako kulačka měla být vystěhována do pohraničí. Tchán nemusel, protože měl zdravotní problémy a dcera se o něj starala. Zřejmě se to mělo stát právě v dnech svatby. Starosta, rodinný známý, ale svatbu uspíšil a oddal snoubence hned 13. června 1953. O několik dnů později dostal výpověď. Tchyně požádala o milost prezidenta republiky, byla jí udělena výjimka a rodina směla zůstat pohromadě. Všichni společně brzy odešli do západních Čech, do Chodova u Karlových Varů.

Václav Hanf ale nesměl dokončit školu v Pardubičkách a musel nastoupit k Pomocným technickým praporům (PTP). Působil v Novém Jičíně, po dvou letech službu končil

v Brně-Řečkovících. Měl ale štěstí, že se po celou dobu pohyboval kolem jídla, nemusel manuálně pracovat. Byl v kuchyni, později měl funkci proviantního náčelníka. V Řečkovících dělal písaře roty. V roce 1955 se vrátil do civilu.

Později dostal možnost nastěhovat se do Lidic. Tak jak postupně vznikaly v nových Lidicích domy pro přeživší obyvatele vesnice, přišla řada i na Václava Hanfa. Tehdy se ale postavily lidické ženy proti tomu, aby si Václav do vsi přivedl kulackou dceru. Rodina se nicméně nastěhovala, a nakonec si ženy chodily za paní Zdenou Hanfovou pro radu, jak to či ono v hospodářství zařídit. Manželé vychovali ještě dva syny. Václav Hanf zůstal profesně věrný pohostinství. V sedmdesátých letech odešli s rodinou do severních Čech a vedli hotel v zámku Navarov. Po restituci objektu si v Bohdalovicích u Velkých Hamrů postavili vlastní dům a začali provozovat penzion.

Václav Hanf se nebrání o svých často velmi tvrdých zkušenostech vyprávět. Je totiž přesvědčený, že je potřeba historické události připomínat, aby se nemohly opakovat.

Popište, jak zasáhli do života Václava Hanfa nacisté.

Jakým způsobem se podepsala na životě Václava Hanfa komunistická diktatura?

Jaké možnosti čekaly lidické děti po vypálení obce Lidice v červnu 1942?

II.

Čeští letci patřili v bitvě o Británii do „hrstky“, která poprvé porazila Hitlerovo Německo

V létě 1940 začala bitva o Británii, do které se v její rozhodující fázi zapojili českoslovenští piloti, a v řadách britského Královského letectva (RAF) přispěli k první zásadní prohře nacistického Německa.

Británie byla 10. července 1940 jedinou evropskou zemí, kterou Hitler nepokořil (se Sovětským svazem ho pojilo spojenectví), právě tehdy propukla letecká bitva o Británii. K 2 353 britským letcům se tehdy připojili letci ze zemí Commonwealthu, tedy národů poddaných britskému panovníkovi – Novozélandčané, Australané, Kanadčané a Jihoafričané, a piloti z nacisty okupovaných zemí. Mezi nimi tvořili nejpočetnější skupinu Poláci (145) a Čechoslováci (88).

„Královské letectvo – Royal Air Force – vědělo, že prchá několik dobře vycvičených Čechů i Poláků,“ vyprávěl pro Paměť národa František Fajtl, jeden z nejznámějších československých pilotů druhé světové války, který bojoval na západní i východní frontě. „Vzali nás a my jsme museli projít takzvanou zdravotní karanténou, ta byla 14 dní. Ale protože měli nouzi o piloty, tak nám byla zkrácena na dobu týdne. Tu jsme prožili ve shromažďovacím táboře v Cholmondeley Parku a tam odtud potom jsme se dostali do anglických jednotek.“

Po krátkém výcviku na britské letouny Hurricane a Spitfire vzlétl do boje v 1. a 17. peruti a ve spolupráci se svými britskými druhy dva letouny sestřelil a třetí vážně poškodil.

První Čechoslovák, který se stal velitelem britské perutě

František Fajtl se narodil 20. srpna 1912 v Doníně u Loun. Od dětství byl vychováván v duchu vlastenectví a poslušnosti, byl aktivním členem Sokola. Vystudoval obchodní akademii, poté nastoupil na vojnu, po níž složil přijímací zkoušky na Vojenskou akademii v Hranicích na Moravě. Od druhého ročníku začal studovat letectví v Prostějově a v roce 1935 ukončil akademii v hodnosti poručík pilot. Nastoupil k leteckému pluku v Přerově, kde se musel v březnu 1939 zúčastnit předání letiště německým okupantům. Po okupaci byl z armády vyloučen a rozhodl se ilegálně přejít do Polska. Zde měl být odvelen do cizinecké legie v Africe, po vypuknutí druhé světové války však odešel bojovat do Francie. Prošel výcvikem v Chartres, bojoval nad Lyonem i Paříží. Po porážce Francie odešel do Anglie, kde byl nasazen v bitvě o Británii. Zde se jako první Čechoslovák stal velitelem britské perutě (č.122). Nejvíce proslavil u 313. československé stíhací perutě, k níž nastou-

pil v květnu 1941. Brzy se ujal velení nad jednou z jejích letek a v jejím čele pak podnikal ofenzivní výpady nad okupovanou západní Evropou. Po svém sestřelení nad okupovanou Francií v květnu 1942 se dokázal neuvěřitelně dobrodružnou cestou vrátit přes frankistické Španělsko zpátky do Anglie a po svém návratu byl jmenován velitelem 313. čs. stíhací peruti. Počátkem roku 1944 byl v rámci spojenecké pomoci vyslán jako velitel dvaceti stíhačů do SSSR. Jeho jednotka byla určena na podporu Slovenského národního povstání. Po porážce SNP Fajtl pokračoval v boji na východní frontě, konec války jej zastihl v Polsku. Po návratu do ČSR zůstal v armádě, stal se velitelem pluku a zástupcem velitele divize.

Své válečné zážitky ze západní i východní fronty popsal poutavě v několika knihách, tou nejznámější byla *Sestřelen*, která poprvé vyšla v roce 1947. Díky jeho literárnímu talentu se na letce nezapomnělo ani v dobách, kdy se o jejich působení na západní frontě v Československu mluvit nesmělo a letci byli zavíráni do vězení a pracovních táborů. V roce 1949 byl z armády vyloučen, zatčen a 17 měsíců bez soudu vězněn na Mírově. Po propuštění byl i s manželkou a dcerou vystěhován z Prahy, živil se jako nádeník, stavební technik či účetní. Po pádu totalitního režimu byl plně rehabilitován, byla mu udělena hodnost generálporučíka v. v. a řada vyznamenání. Zemřel 4. října 2006 ve věku 94 let.

Příjmení statečných československých letců, kteří uprchli z okupovaného Československa, aby bojovali proti Hitlerovi, připomínají ulice na sídlišti Černý Most. V roce 1991 nahradila jména zahraničních komunistických funkcionářů. Nechybí mezi nimi Františkova ulice pojmenovaná na počest Josefa Františka, nejúspěšnějšího stíhače bitvy o Británii. Účastnil se jí v legendární 303. polské peruti a jeho kamarád-letec Josef Balejka vysvětlil Paměti národa proč.

S Josefem Františkem, Vilémem Košařem a Matějem Pavlovičem se vyznamenali hned na začátku války při obraně Polska. Slavný československý čtyřlístek bránil po boku Poláků ze vzduchu také Paříž, a proto byli po pádu Francie zařazeni po příjezdu do Anglie do 303. polské peruti.

České eso v polské peruti

Dne 10. července 1940, který je považován za oficiální začátek bitvy, vznikla 310. československá stíhací peruť. „Napsal jsem tajně na české vyslanectví v Londýně, že jsme tady, že jsme mezi Poláky a co máme dělat. Vzápětí jsem dostal odpověď od nějakého velitele, že máme zůstat mezi Poláky, prý jsme se proslavili v Polsku a naše vláda má zájem na prohlubování spolupráce s Poláky,“ uvedl Josef Balejka.

Náš nejúspěšnější stíhač Josef František vzlétl poprvé do akce s 303. polskou perutí na konci srpna a již 2. září 1940 slavil první úspěch – sestřelil německou stíhačku Messerschmitt. Polská peruť se během jednoho měsíce stala nejúspěšnější perutí bitvy o Británii se 126 sestřely, z nichž 17 se podařilo právě Josefu Františkovi.

„Sestřelil sedmnáct letadel za tři týdny, to bylo neuvěřitelné. Ještě po válce se o něm vykládalo, jaký to byl hrdina. Ale chudák byl přelétaný, startovali jsme i čtyřikrát denně. A jednou při přistání chytil křídlem o strom a zabil se,“ vyprávěl Josef Balejka o svém kamarádovi Josefu Františkovi, který zahynul pouhý den po svých 26. narozeninách 8. října 1940.

Skóre Josefa Františka se do konce války podařilo překonat jen několika československým a polským letcům. Nutno dodat, že jeho úspěchy byly spojeny s nedodržováním rozkazů, kdy při leteckých akcích prostě odletěl z formace sestřelit nepřátelské letadlo. Velitel perutě Witold Urbanowicz nechtěl o vynikajícího letce přijít, ale zároveň se obával o disciplínu perutě, a proto ho ustanovil „hostem perutě“.

Po nálezu jeho letadla na jižním předměstí Londýna a těla bez zásahu se objevily spekulace, že ho o život připravila právě jeho neukázněnost. Vědělo se, že už dříve předváděl akrobatické kousky nad domem své anglické milé. Ať už byl důvod pádu jeho letadla jakýkoli, Britové jeho nasazení ocenili: udělili mu Záslužnou leteckou medaili (DFM) in memoriam a pohřbili ho jako hrdinu 10. října 1940 na hřbitově polského letectva v Northwoodu. Jeho jméno najdete spolu s dalšími šesti jmény padlých Čechoslováků v bitvě o Británii ve Westminsterském opatství na zdi Kaple Královského letectva.

Hrstku na nebi podporovaly statisíce na zemi

Bitva o Británii trvala dlouhých 112 dní a skončila hořkou prohrou Německa. Za její zlokový den je považováno 15. září, které je v britských kalendářích označeno jako Den bitvy o Británii. Tehdy vyslal velitel Luftwaffe Göring nad Británii více než tisíc letadel. RAF se podařilo útok Luftwaffe odrazit, britské ztráty byly oproti německým poloviční.

K vítězství přispěl vedle hrstky početný pozemní personál – montéři a technici starající se o opravy a údržbu letadel a desítky tisíc dobrovolných pozorovatelů, kteří nepřetržitě sledovali nebe nad Británií na tisícovce stanovišť. Ubránit Británii pomohli také operátoři světlometů a obsluha protiletadlových děl.

Nezastupitelnou roli sehrály i ženy, které sloužily v Ženském pomocném letectvu (WAAT – The Women's Auxiliary Air Force) jako radarové operátorky, sledovaly a zaznamenávaly nálety, sestavovaly zprávy o počasí, údržbě letadel a tvořily posádky bezpilotních vzducholodí (barrage balloons), které představovaly vážné riziko pro letadla útočící z nízké výšky. Vzducholodě vznášející se nad Londýnem patří k ikonickým obrázkům války – britskou metropoli jich bránilo 5 000 z celkového počtu 6 400. Díky nim Britové ochránili průmyslové zóny a výroba letadel a zbrojní výroba tak mohly pokračovat.

Během druhé světové války prošlo leteckými jednotkami na Západě 2 500 československých vojáků, ať už jako létající, nebo pozemní personál. Zahynul každý pátý (529 mrtvých či nezvěstných), 250 letců bylo zraněných, 52 zajatých.

Jejich památku připomíná Okřídlený lev na Klárově, který inicioval Euan Edworthy, Brit žijící v Česku, jehož otec sloužil v Královském letectvu. Pomník od britského sochaře Colina Spoffortha darovala Čechům britská komunita a jeho odhalení 17. června 2014 se účastnil vnuk Winstona Churchilla Nicholas Soames.

Britský premiér Winston Churchill v srpnu 1940 pronesl k bitvě o Británii památnou větu: „Ještě nikdy na poli lidských konfliktů nevděčil tak velký počet lidí tak nemnohým.“ Jak tomu rozumíte?

III.

Sověti si mysleli, že nás zachraňují. Velitelé jim řekli: „Jste ušlechtilí rytíři.“

Mikuláš Kroupa

V noci na 21. srpna 1968 vtrhla do naší země vojska Varšavské smlouvy. Československo bylo přepadeno půl milionem vojáků ze SSSR, Maďarska, NDR, Polska a Bulharska. Historici spočítali, že v přímém důsledku okupace vojsk Varšavské smlouvy zemřelo do konce roku 1968 137 Čechoslováků, přičemž zhruba osm desítek zahynulo v prvních dnech invaze. Byli zastřeleni nebo přejetí vojenskou technikou.

Krvavý Liberec

Jedním z měst, kde sovětská okupace zanechala největší spoušť, byl severočeský Liberec. Před radnicí stříleli sovětští vojáci do davu lidí srocených kolem tanků. Později jejich tank narazil do podloubí na náměstí a pod rozbořeným domem byli zraněni další lidé. První den invaze si v Liberci vyžádal 9 mrtvých a 48 zraněných. Jednou z obětí mohla být i Petra Erbanová.

Tehdy dvacetiletou zubní laborantku Petru Erbanovou vzbudilo dunění tanků v ulicích a nejdříve ji napadlo, že se jedná o vojenské cvičení. Ještě si pomyslela, jací jsou ti vojáci chudáci, že musejí tak brzy vstát. Hluk ale neustával. Co se děje, se dozvěděla později z rozhlasu. Do města pod Ještědem dorazili sovětští okupanti.

Petra nedbala varování babičky a jako každý den ráno vyrazila do práce do centra Liberce: „U radnice postávala velká spousta lidí. Křičeli, nadávali, hrozili pěstmi. Několik lidí házelo z lešení na projíždějící tanky rajčata,“ vypráví Petra Erbanová. Od radnice se s kamarádkou dostaly na Šaldovo náměstí. Dnešní Sokolskou ulicí se valily tanky a obrněné vozy. Dva vojáci z jednoho tanku zahájili střelbu: „Prchali jsme do podloubí. Někdo tam začal hrozně křičet a válet se na zemi. Chtěla jsem odtud utéci, ale najednou jsem spadla. Vstala jsem a zase jsem spadla. Koukla jsem se na nohu a z ní řičela krev. Měla jsem roztržené lýtko, nemohla jsem se postavit. Noha byla jako kus hadru.“ Petru odveklí do průchodu nejbližšího domu, a když střelba ustala, odnesli jí dva muži do liberecké nemocnice. V kolenu jí uvízla kulka. Nohu v nemocnici operovali až po delší době, přednost dostaly těžší případy zranění.

Pamětnice dodnes s vděkem vzpomíná na lékaře a sestřičky, kteří s obrovským nasazením během pár hodin ošetřili desítky těžce raněných. Následky vážného úrazu pociťuje dodnes: „Chodit mohu, ale při delší námaze mám pocit, že šlapu do prázdna. Je to nepříjemný pocit.“ Možná ještě bolestivější je ale její vzpomínka na první výročí srpnové okupace.

Když chtěla v srpnu 1969 položit květinu k pomníčku jedné z obětí, dva neznámí muži jí kytku vyrvali a křičeli na ni, ať kouká zmizet, pokud nechce mít potíže. Pamětníci šokovali, jak moc se za rok změnila atmosféra. Další rok už žádné pomníčky neexistovaly.

Invaze jak z nějaké americké sci-fi

Sergej Magid se narodil v roce 1947 v židovské rodině v Leningradě (dnes Petrohrad). Studoval angličtinu, miloval západní hudbu, obdivoval Beatles. Na vojnu ho povolali ve dvaceti letech: „Bez přehánění, sloužili tam vojáci, kteří elektřinu viděli poprvé až v kasárnách,“ vypráví pro Paměť národa. Před nástupem do letadla prošel politickým školením, kde mu velitelé oznámili, že Sovětský svaz musí zachránit bratrskou zemi před invazí imperialistů z Německa, kteří se v tancích valí od Plzně do Prahy: „Zaprvé to nemohl nikdo z nás zkontrolovat. Žádné noviny jsme neměli kromě Rudé hvězdy a tam to samozřejmě potvrzovali, ale věděl jsem, že lžou. Ale dokonce i já sám, který jsem nenáviděl komunisty, jsem si myslel: ‚Panebože, německý tanky v Československu?! Kdo ví?‘ Dokážete si představit, co si mysleli ti méně vzdělaní kluci? A navíc, když nám říkali: ‚Chceme zachraňovat. Nechceme dobývat. Nechceme okupovat. Jsme ušlechtilí rytíři.‘ V tom byla tragédie sovětských vojáků,“ vysvětluje Magid, který se s jednotkou přemístil do západního Běloruska, kde nastoupili do transportních letadel.

„Československé hranice jsme překročili ve vzduchu, ve tmě. Opakuju, že spousta z nás věřila, že letíme do severního Kazachstánu na manévry. Sjeli jsme na nějaké letiště. Pak jsme se dozvěděli, že je to Ruzyně. Byla tma. Viděli jsme jen světla tanků a světla nákladáků, které vyjížděly. A baterky. Takže všechno bylo jako v nějaké americké sci-fi,“ vypráví.

První, co spatřil, když otevřel poklop tanku, byla cedule s nápisem Pozor vlak. Ráno se kolem tanků srocovali lidé, což prý vojáky děsilo. Měli strach, že je lidé vytáhnou ze strojů a rozsápnou na kusy, přitom je přijeli „zachraňovat“. Vzpomíná si i na diskuse se studenty, a musel se už tenkrát smát: „Bylo to opravdu komický. Ti chudáci Češi a chudáci Rusi nevěděli, s kým mají tu čest. Nesli transparent s nápisem ‚Ivan, idi domoj!‘ Jméno Ivan bylo tehdy populární asi jako v Čechách Blažej. Nikdo to jméno neměl. Ivan byl hrdina nějaký ruský byliny. Všichni jsme se tomu smáli. Pak ti demonstranti šli k jedné skupině našich. Ta skupina pocházela někde od Uralu. Tak padesát procent z nich si myslelo, že jsou v Polsku. Studenti na ně začali mluvit. O čem? O existencialismu! Tam stál student a mluvil o Sartrovi, Heideggerovi, o odcizení. On byl pro ty ruský vojáky jako divoch. Mluvil rusky, ale nějakými nelidskými slovy,“ vypráví pro Paměť národa Magid a popisuje další příklad v jeho očích nepochopitelného odboje proti okupantům: „Před kasárny byla ocelová brána. Každé ráno byla namalovaná pěticípá hvězda a uvnitř hákový kříž. Byl to odboj, ale hloupý odboj, protože sovětský vojáci tomu rozuměli, že to dělají fašisti. Já spolu s kamarády jsme si říkali: Proč to ti Češi nemohou napsat jinak? Vždyť u nás tomu každý rozuměl tak, že to kreslí fašisti.“

Sergej Magid tvrdě Českoslováky kritizuje za to, že se nebránili. Podle něj Rusové s jejich mentalitou to prostě nedokážou pochopit: „Češi mi říkají, jsme národ malý a slabý a tak dále. Jste neustále oběť někoho. Obec Hitlera, Stalina a pak Brežněva. Podívejte se na Finy, ty se ruské zrůdě ubránili. Jich byly tři miliony, vás patnáct milionů,“ říká publicista Magid.

Sergej Magid naráží v posledním odstavci na tzv. Zimní válku mezi Sovětským svazem a Finskem (30. 11. 1939 – 13. 3. 1940). Zjistěte si informace o této válce a vysvětlete, jak míní publicista Magid větu: „Podívejte se na Finy, ty se ruské zrůdě ubránili. Jich byly tři miliony, vás patnáct milionů.“

Správné odpovědi v kalendáři:

7. 1. Prohlášení Charty 77

11. 1. Lidových novin

16. 1. Jan Palach

21. 1. Palachův týden

24. 1. Němců

26. 1. židovského původu

27. 1. Den památky obětí holocaustu

28. 1. Anticharty

29. 1. KSČ

1. 2. Státní tajné bezpečnosti

3. 2. Antonína Novotného

13. 2. třídního původu

14. 2. 1945

15. 2. Terezín

19. 2. 1989

21. 2. Václav Havel

23. 2. Jednotných zemědělských
družstvech

25. 2. 1948

25. 2. Josefa Toufara

26. 2. sovětských

29. 2. 1920

8. 3. Ludvík Svoboda

9. 3. v Osvětimi

10. 3. Jan Masaryk

12. 3. NATO

13. 3. 1977

14. 3. Jozef Tiso

15. 3. německá armáda

21. 3. Tři králové

5. 4. Košický vládní program

8. 4. Gustávu Husákovi

15. 4. Josef Čapek

17. 4. Alexander Dubček

19. 4. nacisté (Němci)

21. 4. Jan Pavel II.

24. 4. 1938

26. 4. Rudá (sovětská) armáda

27. 4. Výbor na obranu nespravedlivě
stíhaných

1. 5. NATO

3. 5. Národní fronty

6. 5. Georgem Pattonem

7. 5. 1939

8. 5. druhá světová válka

16. 5. 1921

20. 5. 1938

27. 5. Reinharda Heydricha 1942

30. 5. měnová reforma

8. 6. 1990

10. 6. Lidice

25. 6. 1968

27. 6. 1950

29. 6. Podkarpatskou Rus

30. 6. Několik vět

10. 7. bitva o Británii

11. 7. železná opona

20. 7. 1992

29. 7. KSSS (Sovětského svazu)

31. 7. německého

3. 8. Runciman

18. 8. kuponové privatizace

21. 8. Varšavské smlouvy

29. 8. Slovenské národné povstanie
31. 8. Solidarita

1. 9. druhá svetová vojna
8. 9. Edvarda Beneše
14. 9. Henlein
18. 9. Rudá (sovetská)
23. 9. Jana Surového
27. 9. Senátu
28. 9. 1941
29. 9. Mnichovské dohody
30. 9. NDR (Německé demokratické republiky, Východního Německa)

6. 10. u Dukly
28. 10. Československá republika (Československo)

3. 11. 1918
14. 11. Tomáš Garrigue Masaryk
15. 11. Jana Opletala
26. 11. Občanského fóra
27. 11. Rudolf Slánský
29. 11. 1989
18. 11. Václav Havel
23. 11. Dienstbier